

Redaktionens forord

Den sociale verden er fuld af paradokser. Fx mangler der skolelærere netop i en tid, hvor både konkurrencestatens globaliseringsramte politikere og den evigt ængstelige middelklasse råber på mere og bedre uddannelse. Som dokumenteret af bl.a. Danmarks lærerforening oplever lærerseminarierne en egentlig rekrutteringskrise – i foråret 2008 manglede skolerne mere end 2000 lærere.¹ I medierne diskuteres problemet med bekymring (se udvalgte eksempler fra Politiken, Information, Berlingske, Kristeligt Dagblad eller Danmarks Radio²). På universiteter og forskningscentre gøres den svigtende søgning til seminarierne til genstand for store undersøgelser og der bydes ind med forslag om løsning af problemet gennem akademisering af læreruddannelsen.³ Det hele falder sammen med en mere og mere ophidset offentlig diskurs om disciplinkrise i klasseværelset, normopløsning blandt eleverne, faldende fagligt niveau, PISA-panik, flugt til privatskoler, skolebygninger i fysisk forfald, osv.

Fænomenet gælder ikke kun Danmark. I hele Norden – Finland undtaget – gælder det, at lærerfagets traditionelle status er på retur. Hvad er forklaringen? Og hvordan kan man overhovedet gribe problemet an på videnskabelig sociologisk vis, dvs. uden at forfalde til simplificerende cirkelslutninger (som når den faldende rekruttering forklares med lærerfagets faldende status – altså med det, der skal forklares)?

Nærværende temanummer af *Praktiske Grunde* præsenterer et originalt perspektiv på disse spørgsmål i form af en bredt anlagt Bourdieu-inspireret analyse af den svenske læreruddannelses hierarkier og skiftende position i det sociale landskab. Temanummeret er redigeret af tidsskriftets Uppsala-redaktion med bidrag af Donald

¹ <http://www.dlf.org/unders%C3%B8gelser/2008+-+stigende+l%C3%A6rermangel+i+folkeskolen>

² Politiken 24. april 2007: <http://politiken.dk/uddannelse/article284578.ece>

Information 27. marts 2009: <http://www.information.dk/186429>

Berlingske Tidende 24. februar 2009: <http://www.berlingske.dk/danmark/stigende-laerermangel-truer-folkeskolen>

Kristeligt Dagblad 2. august 2007: <http://www.kristeligt-dagblad.dk/laerermangel>

Danmarks Radio:

[http://www.dr.dk/search/forside.htm?output=xml_no_dtd&client=default_frontend&oe=UTF-8&ie=UTF-8&q=l%C3%A6rermangel&getfields=*](http://www.dr.dk/search/forside.htm?output=xml_no_dtd&client=default_frontend&oe=UTF-8&ie=UTF-8&q=l%C3%A6rermangel&getfields=)

³ <http://www.eva.dk/projekter/2008/komparativt-studium-af-de-nordiske-laererruddannelser>
<http://www.information.dk/144037>

Broady, Mikael Börjesson, Emil Bertilsson, Elisabeth Hultqvist og Mikael Palme fra Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) samt Magnus Persson fra Linnéuniversitetet (for SEC, se: <http://www.skeptron.uu.se/broady/sec/index.htm>).

I Sverige har lærerfaget oplevet hvad forfatterne bag temaet ikke tøver med at kalde en regulær "proletarisering". I forhold til for bare 20 år siden kommer dagens ansøgere således til læreruddannelsen med markant mindre kulturel kapital: de har dårligere karakterer, de er rekrutteret fra mere beskedne sociale kår, de har forældre med mindre uddannelse osv.

Siden 2000 er lønningerne for en person, der har været lærer i 15 år i Sverige faldet fra 1,06 til ca. 0,88 gange *årets produktion i landet/indbygger* (BNP/indb.). Det er et markant større fald end i Danmark, hvor nedgangen har været fra 1,16 til 1,12 gange *årets produktion i landet/indbygger*. Kigger man derimod på antallet af optagne på læreruddannelserne i relation til optaget af 1. prioritetsansøgere er det i Danmark 98% mod 84% i Sverige (og 11% i Finland) (TemaNord 2010:533 bilag B). Disse tal antyder, at den danske udvikling minder om den svenske uden dog at være helt identisk.

I undersøgelsen af, hvad der ligger bag den dramatiske udvikling i Sverige og hvordan den relaterer sig til de seneste tiårs bredere samfundsmæssige forandringer, anvender forfatterne, hvis enkelte bidrag er grundigt præsenteret i temaintroduktionen s. 7-18, en række forskellige metodiske redskaber fra den sociologiske værktøjskasse – fra statistik, korrespondanceanalyse og feltkonstruktioner til interviews. Temanummerets artikler kaster dermed ikke bare nyt lys over selve det sociologiske grundspørgsmål om læreruddannelsens hierarkier og transformationer; *tilsammen* demonstrerer de samtidig, hvordan en multifacetteret tilgang gør det muligt, ja, er nødvendig, for at indfange den sociale verden både som den eksisterer i form af objektive observerbare fordelinger og som subjektive motiver og forestillinger, både som struktur og som habitus.

Ulf Brinkkjær & Kim Esmark